

Umhvørisstovan
Traðagøta 38
160 Argir

Tórshavn hin 18. desember 2017

Til landsstýriskvinnuna í heilsu- og innlendismálum, Sirið Stenberg

Kæra av umhvørvisgóðkenning av alivirkseminum hjá P/F Luna á Víkum

Føroya Náttúru- og Umhvørvisfelag fer hervið at kæra umhvørvisgóðkenningina av alivirksemi á Víkum, sum Umhvørisstovan gav P/F Luna tann 24. november 2017.

Umhvørvisgóðkenningin tekur ikki nóg breið atlit til dálking og til lívfrøðiligt margfeldi, soleiðis sum ásett er í umhvørvisverndarlógini.

Sambært § 1, 2. stk í Løgtingslóg nr. 134 frá 29. oktober 1988 um umhvørvisvernd, sum seinast er broytt við løtingslóg nr. 128 frá 22. desember 2008, skal lógin *“serliga nýtast til at tryggja teir eginleikar í ytra umhvørvinum, ið eru av týðningi fyri heilsufrøðiligu og rekreativu lívskorunum hjá menniskjum og fyri varðveiting av einum fjøltáttaðum djóra- og plantulívi.”*

Í umhvørvisgóðkenningini sjálvari stendur somuleiðis, at endamálið við umhvørvisgóðkenningini er at *“avmarka dálking av náttúru og umhvørvi og at fyrirbyrgja ampar, sum kunnu standast av virkseminum”*.

FNU kærir, at umhvørvisgóðkenningin er latin, uttan eina viðgerð av, hvussu laksaaling á Víkum fer at ávirka djóralívið í økinum, og náttúruvirðir, sum eru til gagns fyri fólk. Ítøkiliga eiga árin á staðbundna fuglalívið og kóp frá ljósdálking, larmi, ferðslu, aliútgerð og øðrum órógvu at verða neyvari viðgjørð, áðrenn umhvørvisgóðkenning verður latin, eins og avleiðingar fyri menniskju, teirra mattrygd og útlív.

Umhvørisstovan ger onga meting av hesum viðurskiftum, men velur at lata tey vera ónevnd í umhvørvisgóðkenningini.

Umhvørisstovan hevur skyldu til at meta um tey umhvørvisárin, sum eru tilskilað í umhvørvisverndarlógini. Tó eru als eingin atlit tikin til, hvussu laksaaling ávirkar lívfrøðiligt margfeldi og rekreativu lívskorini hjá menniskjum, soleiðis sum umhvørvisverndarlógin áleggur myndugleikanum. Ístaðin byggir umhvørvisgóðkenningin á óvanliga grunn umhvørvisatlit, og tekur einamest atlit til upphópan av dálkingarevnum á botni.

Hetta er als ikki nøktandi, og ein so ófullfíggað umhvørvisviðgerð kann ikki góðtakast sum grundarlag fyri umhvørvisgóðkenningini av laksaaling á Víkum. Vantandi viðgerðin av, hvussu laksaalingin fer at ávirka umhvørvi og náttúru, er til fyrimuns fyri vinnufyrirøkuna, sum ynskir at sleppa at reka alivirksemi á Víkum.

Niðanfyrir verður komið inn á, hví økið á Víkum hevur serligan týðning fyri djóralív og rekreatión hjá menniskjum, og hví botnkanningar ikki geva nóg góðar ábendingar um umhvørvisárin frá laksaaling í

Føroyum.

Norði á Víkum

Á Víkum hevur ongantíð áður verið aling, og í økinum livir sjófuglur og kópur, sum er týðandi fyri lívfrøðiliga margfeldið í Føroyum. Laksaaling fer at bera við sær dálking av ymsum slag, og dagliga ferðslu og virksemini í økinum. Hetta fer at merkja, at fuglur, kópur og fólk sum nýta økið, missa rættin til økið og fáa vánaligari lívskor.

Sjófuglurin, sum livir í drangum og bergi í økinum, verður órógvður av larmi, ljósi, netum og ferðslu í sambandi við alivirksemið. Í frágreiðingini “Effekter av forstyrrelser på fugl og pattedyr fra akvakulturanlegg i sjø – en litteraturstudie” eftir Follestad (2015) stendur at “*i en situasjon der mange sjøfuglearter er i kraftig nedgang, bør man vurdere tiltak for å redusere ekstra belastninger som følge av menneskeskapte aktiviteter og forstyrrelser*”. Eisini verður staðfest í frágreiðingini, at alivirksemi ikki eigur at vera lagt í øki, har kópur er.

Økið á Víkum er áhugavert í friðingarrøpi, og undirskriftainnsavning hevur verið fyri at verja stórbæru náttúruna og djóralívið í økinum. Fólkakæra økið er kent sum eitt stað, har til ber at koma fyri at fáa frið og njóta náttúruna. Fjallavatn, skamt frá Víkunum, er friðað, fleiri jarðfrøðilig fyrbrigdi í økinum og kanska størsta á í Føroyum, Reipsá, rennur út á hav, har laksaalingin eftir ætlan skal liggja. Tí er økið spart fyri niðurstøðing og mannavirksemi, og laksaaling oyðileggur vakurleikan og serstaka dámin í økinum.

Sum kunnugt er eisini harðbali á Víkum. Vandur er tí fyri nógvum sliti á útgerð, og stóra frástøðan til alistøðina á landi, ger tað trupult at ala á Víkum. Fleiri dømi eru um, at alilaksur, sum verður aldur í harðbalnum øki, ikki tolir harða streyming og doyri. Harafturat er vandur fyri, at hol kemur á net, so at alilaksur sleppur út. Hetta er hent áður í ódnarveðri, og er ógvuliga óheppið, tí alilaksur kann bera við sær ymsar sjúkur og laksalýs til villa laksin. Alilaksur er viðgjørður við heilivági og ikki egnaður sum føði, og kann íleguá blandast við villa laksin. Sambært frágreiðingini “Besta tøkja tøkni (BAT) innan aling í Norðurlondum” er sloppin fiskur ein stórir trupulleiki í Føroyum, og á síðu 14 stendur, at í 2002 sluppu uml. 1.000.000 laksir úr alistøðum í Føroyum.

Laksaaling í Føroyum

Framleiðslan av alilaksi er stór í Føroyum, og av Norðurlondunum er tað einans Noreg sum framleiðir meiri alilaks. Verður hugt eftir framleiðsluni fyri hvønn íbúgva, verður í Føroyum framleiddur meiri enn 5 ferðir so nógvur alilaksur sum í Noregi. Í 2016 vóru 1,3 tons av alilaksi framleidd fyri hvønn føroying.¹

Ein ætlan fyri, hvussu minkað verður um umhvørvisdálking frá laksaaling er áttókandi, umframt krav um umhvørvisárinnsmetingar, áðrenn nýggj øki verða brúkt til alivirksemið. Umhvørvisárinnsmetingar eru krav til virksemini á havi, men aling er undantikin hesum kravi. Eingin haldgóð orsök er til at aling er undantikin kravinum um umhvørvisárinnsmetingar, og FNU mælir til, at umhvørvisárinnsmetingar verða gjørdar, áðrenn loyvir at ala verða givin. Ein umhvørvisárinnsmeting tekur breið atlit til umhvørvi, og tryggjar eina fólkaræðisliga viðgerð av møguligum verkætlanum og virksemini.

Á harðbalnum støðum eru avbjóðingarnar við laksaaling øðrvísi, men ikki minni, enn tær eru, har minni streymur og alda er. Dálkingarevni, so sum impregneringsevni, heilivágur og øktar nøgdir av biotilfari, verða framhaldandi latin út á sjógv. Harafturat er øktur váði fyri óhappum, sum elva umhvørviskaða.

Ymiskar ábendingar eru um, at dálking frá laksaaling ávirkar góðskuna av mati, sum fólk fáa sær úr náttúruni. Laksaaling kann tí hava avleiðingar fyri føroyska matmentan og sokallaðu “mattrygdina”, sum m.a. snýr seg um kunnleika og atgongd hjá fólki til burðardyggan mat.² Tað kann taka langa tíð áðrenn tað ber til at máta skaðar frá umhvørvisdálking, og tí eigur varsemi at verða sýnt. Miðað skal vera eftir, at minka

¹ Alilaksur í Noregi (2016): 1,235,263 tons Fólkatál í Noregi: 5,213,985

Alilaksur í Føroyum (2016): 61,277 tons Fólkatál í Føroyum 49,142

² Food security: As defined by the United Nations' Committee on World Food Security, is the condition in which all people, at all times, have physical, social and economic access to sufficient safe and nutritious food that meets their dietary needs and food preferences for an active and healthy life.

Føroya Náttúru- og Umhvørvisfelag – Dr. Dahlsgøta 10, FO-100 Tórshavn – www.fnu.fo – fnu@fnu.fo

um útlát frá laksaaling, her ímillum útlát av lívrunnum tilfari, impregneringsevnum og heilivági.

Loyvið, sum er givið P/F Luna at ala á Víkum, eigur at verða tikið aftur og endurskoðað.

Umhvørvisgóðkenningar fyri laksaaling eiga frammyvir at tryggja at verulig umhvørvisatlit verða tikin, áðrenn loyvið verður givið til laksaaling.

Í løtuni megnar almenni myndugleikin ikki sína uppgávu, sum er at tryggja, at lógir verða hildnar, sum skulu verja ímóti oyðingini av okkara felags náttúru og av aldargomlum føroyskum mentanararvi. Tað er ikki nóg mikið einans at hyggja eftir upphópan av dálkingarevnum undir alibrúkinum, tá laksaaling í stóran mun eisini hevur umhvørvisligar avleiðingar fyri lívfrøðiligt margfeldi, landsløg og mattrygd.

Ábyrgdarloysið viðvíkjandi laksaalingini í Føroyum kann ikki halda fram, og átøk mugu setast í verk til tess at verja umhvørvi og náttúru.

Við vón um at umsóknin hjá P/F Luna, um at víðka teirra alivirksemi heilt norður til sjókið við Víkarnar, fær eina nýggja viðgerð.

Vinaliga

Føroya Náttúru- og Umhvørvisfelag